

podmínek smlouvy kupní odstoupení a že soudce knihovní není oprávněn vklad převodu práva vlastnického na nového nabyvatele z toho důvodu zamítnouti, že mu nebyl předložen výkaz o tom, že byla nemovitost oprávněnému ke koupi bezvýsledně nabídnuta. Jedině s hlediska tohoto právního názoru lze vysvětliti shora zmíněné ustanovení § 1079 obč. zák.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Dovolací soud sdílí názor druhé stolice a poukazuje stěžovatele na důvody napadeného usnesení, které nebyly vyvráceny obsahem dovolacího rekursu. K jeho vývodům se podotýká, že právo předkupní ncomezuje vlastníka v právu zeizení a to ani tenkrát, je-li toto právo v pozemkové knize zapsáno. Soudce knihovní proto není oprávněn odepřítí vtělení smlouvy trhové z důvodu, že není vykázáno, že oprávněnému věc bez výsledku byla nabídnuta. (Randa Eigentumsrecht 1893 I. str. 224, týž Právo vlastnické 1917. str. 78; Bartsch: Das allgemeine Grundbuchs-gesetz 1914 str. 428.) Ani knihovní zákon ze dne 25. července 1871, čís. 95 ř. zák. (§ 9), jenž byl vydán po judikátu ze dne 7. října 1870, čís. 68, v dovolacím rekursu zmíněném, ani exekuční řád (§ 171) nepočítá právo předkupní k právům věcným, pročez zápis tohoto práva má jen ten význam, že každý nový knihovní nabyvatel vstupuje do obligačního závazku onoho vlastníka, jenž právo předkupní povolil.

Čís. 1031.

Spor o uznání, že soudním složením dluhu v rakouských korunách závazek pomínul, vadí tomu, by zahájen byl spor o zaplacení téhož dluhu v Kč.

I při exekuci na základě rozsudků rakouských (nařízení ze dne 19. března 1919, čís. 145 sb. z. a n.) nutno dbáti předpisů § 80 ex. ř.

Tuzemské sudiště, ujednané jako sudiště výlučné, odnímá cizozemskému rozsudku tuzemskou vykonatelnost (§ 80 čís. 1 ex. ř.).

Tím, že úmluvou o splnění a sudišti byl právní poměr zmítněn v tuzemsku, podroben i ohledně cizozemského smluvníka právu tuzemskému.

Splnění a sudiště, ujednané s osobním a zároveň hypotekárním dlužníkem, platí i pro každého právního nástupce v držbě hypoteky.

(Rozh. ze dne 26. dubna 1921, Rv II 313/20.)

Žalující brněnská pojišťovna zapůjčila roku 1912 Adolfu O-ovi větší peníz; dluh zjištěn byl na jeho vídeňském domě. V dlužním úpisu zavázal se dlužník, konati splátky u pokladny žalujícího ústavu v Brně (čl. 2) a podrobil se též ustanovení čl. 9, dle něhož stanovena byla příslušnost soudů Brněnských, leč že by věřitelka dala tomu přednost žalovati příjemce zapůjčky u jeho řádného sudiště. Zápůjčka byla co do zbytku splatnou dnem 1. listopadu 1919. Zavázané nemovitosti nabyl v mečičasí žalovaný, jenž v době splatnosti oznámil věřitelce, že má dlužný peníz pohotově, žádaje o sdělení, u které Vídeňské banky má jej složit, načež mu věřitelka depisem ze dne 6. listopadu 1919 odpo-

věděla, by dlužný peníz složil v československé měně u filiálky Živnostenské banky ve Vídni s tím, by zmíněná filiálka vyrozuměla o složení brněnskou filiálku téže banky s příkazem, aby složený peníz v československé měně připsala věřitelce k dobru. Žalovaný nabídl po té žalobkyni placení v korunách rakouských; což žalobkyně odmítla, načež složil žalovaný dlužný peníz v rakouských korunách u Vídeňského soudu a domáhal se žalobcu u vídeňského zemského soudu uznání, že soudním složením dluhu v rakouských korunách závazek pominul. Žalobkyně domáhala se žalobou u zemského soudu v Brně zaplacení dluhu v korunách československých. Žalovaný vzněl po formální stránce námitku místní nepříslušnosti a zahájené rozepře. Oba nižší soudy žalobě vyhověly a vyvrátily námitky žalovaného takto: Třeba že žalovaný sám neujednal se žalující stranou, že se podrobí příslušnosti Brněnských soudu, přece je příslušnost zemského soudu v Brně dána, ježto právní předchůdce žalovaného při povolení a výplatě zápůjčky dle úvodního ustanovení dlužního úpisu ze dne 15. dubna 1912 se závazal nejen za sebe, nýbrž také za své právní nástupce, že převezme veškeré závazky z tohoto dluhopisu plynoucí, tedy také závazek, pod odstavcem 9 uvedený, totiž, že ve všech sporech, z této zápůjčky po případě vzniklých, se podrobí soudům brněnským. Jelikož dluhopis ten tvoří součást pozemkové knihy, jest žalovaný vzhledem k zásadě veřejnosti z tohoto závazku práv. Co se týče námitky zahájeného sporu, jest tato rovněž bezpodstatná. Nároky obou stran, ve zvláštních sporech uplatňované, jsou sice navzájem v jisté souvislosti, neboť mají podklad v hypotekární zápůjčce; přes to však nejedná se o tytéž nároky. Vždyť žalovaná strana žaluje před soudem zemským ve Vídni na základě složení dlužného peníze v rakouské měně za vydání výmazné listiny, kdežto ve sporu, o který se zde jedná, žalující strana domáhá se zaplacení zmíněného peníze v československé měně. Ve věci samé vycházely pak z názoru, že splněním bylo Brno, na čemž nebylo ničeho změněno dopisem žalobkyně ze dne 6. listopadu 1919, pročež jest plnění ve měně československé.

Důvody:

Poněvadž k rozepři zahájené přihlížeti jest dle § 240, odstavec třetí c. ř. s. v každém období z úřední povinnosti, dlužno nejprve tuto otázku vyřídit, třeba že žalovaný, jak sám v dovolání uznává, oprávněn nebyl, souhlasná rozhodnutí nižších stolic v tomto bodě v odpor bráti. Když žalovaný žaloval žalobkyni u zemského soudu ve Vídni na vystavení výmazné kvitance na spornou hypotekární pohledávku t. j. ve spojení se žalobním dějem na uznání, že složením pohledávky v rak. korunách k soudu byla táž zaplacená a on dluhu sprostěn, a když nyní žalobkyně postihuje žalovaného u tuzemských soudů na zaplacení téže pohledávky v KČ, neuznávajíc ono složení za placení, jde jak o tytéž strany, tak o tentýž nárok v obou sporech, neboť v obou jedná se o to, zda pohledávka byla zaplacená či trvá po právu a teprve zaplacená býti má, a rozdíl jest jen zevnější a záleží pouze v tom, že každá strana zaujímá k otázce té jiné stanovisko, jedna kladné a druhá záporné, a podle toho znějí protichůdně jejich návrhy. Tato z různosti procesních rolí vyplývající různost žalobních žádání však totožnosti nároku a tudíž totožnosti roze-

pře neruší, sice by tu různost rozepře byla vždy, kdykoli žalovaný z předního procesu vystupuje jako žalobce v procesu zadním. Nelze tedy souhlasiti s nižšími stolicemi, že by tu byla různost nároku a zahájenost rozepře tedy z tohoto důvodu nebyla dána. Zahájenost rozepře, vlastně nyní, kdy spor přední rozsudky zemského soudu ve Vídni ze dne 12. května 1920, vrchního zemského soudu tamže ze dne 6. října 1920 a nejvyššího soudu tamže ze dne 10. ledna 1921 jest již právoplatně rozhodnut, rozsuzenost věci není dána z jiného důvodu. Jdeť o rozsudek cizozemský a tu není věc pro tuzemsko rozsuzena, není-li rozsudek ten v tuzemsku exekvovatelný (vykonatelný). Tak rozl. býv. nejv. soudu ve Vídni ze dne 6. září 1910 R IV 384/10 Gl. U. n. ř. 5156 (k tomu Neumann: Komentář k c. ř. s. k § 411 str. 1283). A citované rozsudky vídeňských soudů v tuzemsku vykonatelné nejsou. Neboť dle § 80 čís. 1 ex. ř. může, i když tu podmínky § 79 ex. ř. jsou, exekučnímu nároku na základě cizozemského rozsudku vyhověno býti jen tehdy, jestliže »nad to« věc dle předpisů o příslušnosti v tuzemsku platných v onom cizím státě zahájena býti mohla t. j. byl-li nějaký soud cizího státu dle tuzemských soudů pro ni příslušným. A tu po náhledu nejvyššího soudu ani vídeňský zemský soud ani žádný jiný rakouský soud pro ni příslušným nebyl. Jak bezesporo, obsahují již ustanovení o poskytování hyp. zápůjček se strany žalobkyně schválené zemským výborem v čl. 5 čís. 3 a čl. 8 čís. 4 a 13 předpis, jenž musí pojat býti do dlužního úpisu, že všechny platy musí konány býti u pokladny ústavu (roz. v jejím sídle Brně) a že se dlužník ve všech sporech v záležitosti této zápůjčky podrobuje příslušnosti okresního soudu v Brně, i obsahuje pak dlužní listina ze dne 15. dubna 1912 vzhledem k tomu v čl. 2 nejen ustanovení, že všechny platy konány býti musí u pokladny ústavu v Brně, nýbrž v čl. 9 i ustanovení, že »ve všech sporech, jež by z této zápůjčky vznikly, nebo se na hypoteku, jež se zříditi má, vztahovaly, jakož i ve všech případech soudních exekucí podrobuje se příjemce zápůjčky zemskému soudu v Brně, neb okresnímu soudu Brno-město, leda že by ústav dal tomu přednost, příjemce zápůjčky u jeho řádného sudiště postihovati. Z povahy ústavu a ze znění, jakož i intence citovaného ustanovení, jež dáno je jediné a výlučné v prospěchu ústavu a sleduje účel, aby ústav nebyl vysazen nebezpečí, že bude poháněn před soud jiný, než před soud svého sídla (Brno), plyne zřejmě, že prorogace brněnských soudů má pro dlužníka zakládati sudiště v Brně jako výlučné, neboť dlužník nemá dle tenoru a úmyslu dlužní listiny příslušet právo volby mezi sudištěm tímto a jiným dle zákona po případě přípustným sudištěm, nýbrž toto právo volby má příslušeti toliko ústavu. Je-li však prorogovaný soud prorogován jako soud výlučný, pak jsou všechny ostatní soudy podle ustálené praxe, zavedené již bývalým vídeňským nejvyšším soudem, nepřislušny, a tedy pro žalobu dlužníka každý jiný soud mimo brněnský nepřislúšen. Když pak, jak níže v rozboru věci samé doličeno bude, na nynějšího držitele hypoteky, jenž v předním ve Vídni provedeném sporu vystupoval jako žalobce, přešel závazek vtělené dlužní listiny, týkající se jak plnění, tak sudiště, tedy také závazek výhradního fora brněnských soudů, pak byl nejen vídeňský zemský soud, nýbrž i každý jiný rakouský soud pro žalobu jeho nepřislúšný, podmínka § 80 čís. 1 ex. ř. není splněna a rozsudky rakouských soudů v té věci vyšlé nejsou v tuzemsku

vykonatelný a není tu tedy z této příčiny případu věci rozsouzené a nebyl tu proto hned z původu důsledně ani případ věci zahájené. Arci § 84 ex. ř. stanoví, že předpisů § 80 nelze užít, pokud ve státních smlouvách nebo vládních prohlášeních, v říšském zákoníku vyhlášených jsou o poskytování exekuce a předpokladech vykonatelnosti cizozemských exekučních titulů odchylná nařízení obsažena. Ale toto ustanovení zde nevádí, neboť takového omezení není. Byla sice vládním nařízením ze dne 19. března 1919, čís. 145 sb. z. a n. zaručena vzájemnost v poskytování exekuce podle § 79 ex. ř., ale tím není naše otázka alterována, neboť § 80 ex. ř. platí i při vzájemnosti, po rozumu § 79 zaručené, arg. slovo »kromě toho« (überdies). Dle § 84 ex. ř. mohou ovšem státní smlouvou nebo vládním prohlášením vysazeny býti z platnosti i předpisy § 80, ale to se citovaným nařízením nestalo, nýbrž toto vysazuje z platnosti jen předpis § 81 čís. 1 a 4 ex. ř., celý § 80 však nechává nedotčeným. Vysazuje-li z platnosti i § 83, tedy se to, jak ze souvislosti jeho předpisu (»Ustanovení § 81 čís. 1 a 4 a § 83 ex. ř. neplatí«) plyne, může uplatňovati právě jen na míru, kterou vysazen z platnosti § 81 t. j. že i § 83 neplatí potud, pokud neplatí § 81 t. j. co do čís. 1 a 4, i zabývá se dotyčný odstavec i v dalším pouze předpisy § 81, jež v platnosti ponechal t. j. čís. 2 a 3.

Ve věci samé uplatňuje dovolání dovolací důvody čís. 3 a 4 § 503 c. ř. s., avšak neprávem. Ke konci svých vývodu setrvává dovolatel na svém stanovisku, že původním dlužním úpisem nenastala změna zákonného splniště, jímž prý je Vídeň jako jeho bydliště, neboť prý ustanovení úpisu neobsahuje nic jiného než co už předpisuje § 905 obč. zák., že totiž jako splniště platí bydliště dlužníkovy. Logicky patří tato otázka na začátek dovolacího spisu i dlužno ji proto vyřídití nejdříve. Odůvodnění dovolatelského stanoviska je sice nesrozumitelné, ale stanovisko samo hlásá, že on pokládá mínění nižších stolic, že splništěm jest Brno, za mylné. Dlužno tedy v otázku vejíti. Dlužním úpisem ze dne 15. dubna 1913 zavázal se vypůjčitel a původní dlužník Adolf O. za sebe a své nástupce mimo jiné také k tomu, že bude všechny splátky konati u pokladny žalujícího ústavu v Brně. Z toho nižší stolic právem soudily, že Brno ustanoveno tím za splniště, neboť vůle stran, řízená úmyslem zapůjčovatelky, nesla se patrně k tomu, aby právní poměr zmístěn byl v sídle jejím. Ustanovení, konati platy u pokladny ústavu, má tu dle úmyslu stran patrně význam dále jdoucí, než předpis § 905, odstavec druhý, n. zn. obč. zák., že dlužník má věřiteli zaslati peníze do místa jeho bydliště nebo závodu, čímž se ovšem splniště nemění, a ten dále jdoucí význam nemůže býti jiný než že tím ustanoveno býti chtělo splniště; jinak by toho ustanovení vůbec třeba nebylo, když přece zapůjčitelka měla předpis nynějšího § 905 odstavec druhý obč. zák. v čas vystavení dlužního úpisu, kdy tento § ve svém nynějším znění ovšem ještě neexistoval, již v čl. 325 obchodního zákona, protože jde zřejmě o obchod dle čl. 272 čís. 2 obch. zák., ježto ona dle stanov poskytuje zápůjčky. Že měl právní poměr, dlužním úpisem založený, zmístěn býti v sídle jejím, v Brně, plyne také z toho, že Brno zároveň ustanoveno bylo za sudiště (čl. 9). Pak jde jen o to, zda-li Brno se stalo splništěm také pro žalovaného jakožto právního nástupce původního dlužníka v držbě hypoteky. I tu otázku dlužno potakati, poněvadž dlužní úpis, stanovící Brno za splniště, jest v knihách

vtělen t. j. ve sbírce listin založen, splniště to platí tedy i pro každého jeho nástupce v držbě hypoteky. Na tomto splništi nezměnilo se nic tím, že žalobkyně dopisem ze dne 6. listopadu 1919 svolila, vlastně žádala, aby žalovaný dlužný peníz složil u filiálky Živnostenské banky ve Vídni, ovšem v československé měně. Má sice pravdu dovolatel, že, odmítl-li platiti v československé měně, nezměnilo se tím nic na jeho právu, složiti peníze na udaném místě ve Vídni, a jsou v tom nižší stolice na omylu, když myslí, že když žalovaný nepřistoupil na to, platiti v Kč, že nepřijal ani nabídky, platiti u řečené filiálky, avšak dopis žalobkyně neinvoloval dokonce žádné změny splniště, nýbrž jen změnu platiště. Sám zákon tu přesně liší: tak má dle čl. 325 obch. zák. a § 905 obč. zák. dlužník placení peněžité zaslati na své útraty a nebezpečí věřiteli do jeho bydliště, tím však zůstává, jak čl. 325 výslovně praví a § 905 mlčky předpokládá (arg. motivi), splniště nedotčeno. Tak i zde určením platiště nezměnilo se ničeho v příčině splniště a závazku, na něm závislých; žalobkyně ustoupila pouze od svého práva, aby jí žalovaný dluh do Brna do její pokladny dodal, zrušila povahu dluhu jako dluhu donosného a přešly na ni pouze nebezpečí a útraty dopravy z Vídně do Brna, jež jinak nesl by dlužník. Je-li však splništěm pořád Brno, musí žalovaný dle § 6 zák. ze dne 10. dubna 1919, čís. 187 sb., platiti dluh v Kč a sice v paritě 1 K rak.-uh. 1 Kč. Uplatňuje-li dovolatel proti tomu, že on jest Polák, že v čas, kdy hypoteku převzal, byl rak. občanem, po převratu však že je cizozemcem jak vůči Čsl. republice, tak vůči Rak. republice, a že tedy právní jednání, jež dle dlužního úpisu ve Vídni uzavřeno bylo, dle § 36 obč. zák. posuzovati jest dle rakouského práva, ježto na jiné, zejména nynější, tehdejší ještě neexistující čsl. právo zřetel brán býti nemohl, dlužník proti tomu uvádí, že poměr z dlužního úpisu, jemuž nyní podléhá, jak vyloženo, i žalovaný, dlužno posuzovati dle práva sídla žalobkyně, neboť, když sídlo to ustanoveno za splniště a sudiště a žalobkyně dala si od dlužníka slíbiti, že závazky ty přejímá za sebe i své nástupce, chtěla žalobkyně zcela patrně, aby sídlo její bylo sídlem právního poměru a tento aby tedy podléhal právu toho místa, a dlužník, přijav všechny ty podmínky, vůli žalobkyně se podrobil. Tímto místem je však Brno a musí tedy poměr posuzován býti dle práva pro toto místo platného, třeba že se právo to v mezičase změnilo: místo rakouského nastoupilo československé. Ale §§ 36 a 37 obč. zák. — a pod jeden nebo pod druhý případ nutně spadá — dovolují výslovně, aby strany samy ustanovily právo, podle něhož poměr posuzován míti chtějí (vždyť jde o právo soukromé, jehož jsou pány), a to se může státi také mlčky (§ 863 obč. zák.), činy konkludentními, s jakými zákon dle znění svého právě povýtečně počítá. Jen v jediném případě není taková dohoda platná: když totiž cizinec v tuzemsku uzavře dvojstrannou smlouvu s tuzemcem, tu se musí poměr posuzovati bezpodmínečně »podle tohoto zákona«, t. j. dle práva tuzemského — žalovaný tomu řešení rozumí ovšem jinak, ale rozhodně mylně, maje za to, že to znamená tolik co »dle práva rakouského« — a to tuzemské je opět nyní československé.

Čís. 1032.

Nejde o obchod fixní, byla-li stanovena lhůta pro povinnost kupujícího, odebrati zboží do určité lhůty.